

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Estudi sobre l'ús de la llengua en un despatx d'advocats d'Olot

Josep Planas

Consorci per a la Normalització Lingüística

1 Identificació i característiques del despatx

- Nom: Capdevila Advocats
- Adreça: pl. de Catalunya, 2, 17800 Olot
- Plantilla: quatre advocats, una secretària i dues auxiliars administratives
- Té una clientela cenyida a l'àmbit lingüístic català.

2 Origen del projecte

El projecte neix en el marc del màster en Lingüística Aplicada que organitza la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació. El CNL coordina alguns dels projectes finals de pràctiques de l'alumnat del màster. Entre d'altres, es proposa elaborar un projecte lingüístic per a un despatx d'advocats.

En el full informatiu *Addenda*, que el Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona (en el qual participa el Centre de Normalització Lingüística de Girona) edita i distribueix entre els professionals del sector, es publica la proposta i es demana si hi ha algun despatx interessat a participar-hi. Capdevila Advocats, d'Olot, respon a aquesta oferta i accepta desplegar el projecte en la seva organització.

Cal aclarir que Capdevila Advocats és un despatx de llarga tradició (aviat complirà cent anys) i que l'anterior membre del despatx, Sr. Josep Maria Capdevila i Masó, era una persona molt sensibilitzada en relació amb la utilització del català. Ja als anys vuitanta, el despatx havia dut a terme una revisió interna i privada de l'ús del català i havia encarregat un curs de formació al personal. Abans de respondre a l'oferta del Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona, el despatx tenia el convenciment d'haver adquirit un seguit de «vici lingüístics» que calia revisar.

El projecte va ser desenvolupat per tres alumnes del màster, sota la direcció d'una tècnica del CNL de Girona, entre abril i juliol de 2002.

3 Objectius i procediment de treball

L'objectiu principal del projecte és analitzar la situació en què es troba el català al despatx, tant des del punt de vista quantitatiu com des del qualitatiu, i proposar les mesures correctores (pla lingüístic) que calguin per millorar la situació inicial.

Un segon objectiu, no explícit, és valorar la viabilitat que un despatx d'advocats pugui treballar normalment en català sense que això li representi traves importants en el seu funcionament.

Per valorar l'aspecte quantitatiu s'utilitza l'Indexplà, eina informàtica elaborada pel CNL que permet obtenir una fotografia de la situació lingüística d'una organització en un moment determinat (posteriorment n'explicarem el funcionament i els resultats obtinguts).

Quant al qualitatiu, s'opta per fer la revisió dels documents del despatx més habituals. En aquest cas, es dona prioritat als documents de caràcter jurídic per sobre de la documentació administrativa, ja que es preveu (i es confirmarà) que seran els que presentaran més interferències del castellà.

Una vegada completada l'anàlisi quantitativa i qualitativa, es proposarà un pla lingüístic amb uns objectius específics per millorar la qualitat lingüística de la documentació i mantenir-ne la quantitat.

4 Anàlisi inicial

4.1 Quantitativa

Com ja hem dit, per valorar el grau d'ús del català en el funcionament habitual del despatx hem utilitzat l'Indexplà.

Aquesta aplicació d'Excel permet avaluar el grau d'ús del català d'una organització a través d'un sistema de 34 indicadors agrupats en sis factors. A partir d'aquestes dades es pot obtenir un índex d'NL en una escala de 0 a 100. Els indicadors triats no representen la totalitat dels elements amb contingut lingüístic de l'organització, però sí que garanteixen l'obtenció de dades representatives i fiables.

Els 34 indicadors s'agrupen en els factors següents:

- 1 Imatge i retolació
- 2 Adequació lingüística
- 3 Criteris d'ús
- 4 Documentació d'ús extern
- 5 Comunicacions externes
- 6 Documentació i comunicacions internes

Una vegada recollits els indicadors (des del nom en el paper de carta, el rètol, les publicacions o la publicitat, fins a la llengua de les circulars internes, de les reunions de treball o l'adequació lingüística del personal), el programa ens permet obtenir el grau de normalització lingüística per a cada factor i l'índex global (INL), fruit d'una mitjana ponderada dels resultats. Aquests indicadors es recullen en un full de dades que es traspasa directament al programa, el qual elabora el gràfic corresponent.

Es considera adequat qualsevol índex superior als 80 punts, tot i que sempre hi ha la possibilitat d'incidir en els factors que siguin més baixos.

En el cas de Capdevila Advocats ja prevèiem que el resultat quantitatiu seria alt, atès que va ser la mateixa organització qui es va acollir al projecte i això ja indicava una certa sensibilitat cap al tema de la llengua. L'índex global d'NL (INL) va ser de 92 (molt alt), i per factors, els resultats van ser els següents:

1 Imatge i retolació	98
2 Adequació lingüística	85
3 Criteris d'ús.....	85

4	Documentació d'ús extern	100
5	Comunicacions externes.....	97
6	Documentació i comunicacions internes	88

Si ens parem a analitzar breument cada factor, podem observar el següent:

4.1.1 Imatge i retolació

El resultat és molt alt (98). De fet, tota la imatge externa està íntegrament en català (retolació, paper de carta, segells, targetes, etc.). Si el valor no és 100, és perquè la ponderació fa que els resultats d'altres factors l'afectin a la baixa.

4.1.2 Adequació lingüística

Analitza si els treballadors tenen els coneixements lingüístics necessaris d'acord amb el lloc de treball que ocupen.

Es defineixen quatre perfils lingüístics diferents segons que atenguin el públic o no, i que redactin documents o no.

El mètode que s'ha utilitzat en aquest cas per determinar quins coneixements de català tenen ha estat un qüestionari. En altres casos (sobretot en organitzacions més complexes o amb més treballadors), es poden utilitzar l'entrevista personal i, fins i tot, les proves de nivell.

El resultat (85) és alt, la qual cosa indica que el personal té el nivell de català exigible per a la tasca que desenvolupa, tot i que, en la majoria de casos, no en tingui cap certificat oficial.

4.1.3 Criteris d'ús

Capdevila Advocats no té una normativa escrita sobre criteris lingüístics en l'ús del català, ni incentiva de manera explícita l'assistència a cursos de català, aspectes que valora aquest factor. No obstant això, la norma és usar el català per defecte en totes les comunicacions, tant orals com escrites. La formació professional que reben els treballadors també és en català. Això, afegit al fet d'usar sistemàticament eines de suport lingüístic i esporàdicament serveis d'assessorament, fa que el factor arribi a 85.

4.1.4 Documentació d'ús extern

Tota aquesta documentació està en català i, per tant, el resultat és 100. Inclou els segells, les factures, els rebuts, etc.

4.1.5 Comunicacions externes

Es refereix a comunicacions, tant escrites (bàsicament cartes) com orals (atenció telefònica i publicitat). L'índex també és molt alt (97), ja que regularment es fa tot en català. L'única excepció són les comunicacions enviades fora de l'àmbit lingüístic català, que es tradueixen al castellà.

4.1.6 Documentació i comunicacions internes

Els documents interns estan en català (contractes, formularis, circulars, memòries, etc.). Si l'índex no és més alt (85), és perquè els programes informàtics estan en castellà, dels quals, en molts casos, no existeix la versió catalana.

La conclusió que es pot extreure d'aquesta anàlisi és que, pel que fa a quantitat, no cal fer cap actuació especial i només cal vetllar perquè es mantingui.

4.2 Qualitativa

L'anàlisi quantitativa ens ha deixat clar que Capdevila Advocats és una empresa absolutament preparada per atendre els seus usuaris en català. Ara cal considerar quina és la situació des del punt de vista qualitatiu.

Per fer aquesta anàlisi s'opta per revisar dotze documents de contingut jurídic habituals en la feina diària (es trien els documents més usuals). Ja hem dit que s'opta per aquests documents en detriment dels més administratius perquè se sospita que és on hi pot haver més interferències del castellà.

Els documents revisats són:

- Escrit de taxació
- Recurs d'apel·lació
- Demanda de divorci de mutu acord
- Demanda de separació de mutu acord
- Demanda de judici monitori
- Demanda de judici ordinari
- Demanda d'incapacitació
- Demanda de mesures personals i alimentàries
- Demanda de mesures provisionals
- Demanda de resolució de contracte
- Execució de sentència
- Canvi de mesures de comú acord

D'aquesta revisió s'obté la constatació que la qualitat lingüística global és bona, si bé es detecten algunes interferències del llenguatge jurídic castellà, sobretot pel que fa a convencions i estructures lèxiques.

Com a resultat d'aquesta anàlisi, s'elaboren uns nous models de textos que poden funcionar com a plantilles i, a més, es redacta un breu document d'assessorament lingüístic en què es recullen els comentaris de les revisions per evitar que els errors es repeteixin. Aquests comentaris s'estructuren en dos apartats: lèxic (abreviatures, terminologia i fraseologia) i recomanacions estilístiques i tipogràfiques.

5 Proposta de pla lingüístic

A partir d'aquesta anàlisi quantitativa i qualitativa, es redacta un document amb un seguit de recomanacions, que seran el pla lingüístic específic per a Capdevila Advocats.

El pla se centra en l'aspecte qualitatiu, atès que el quantitatiu ja és prou elevat, i parteix del següent objectiu específic:

«Millorar la qualitat lingüística dels documents escrits i incidir en la competència lingüística del personal.»

Per aconseguir aquest objectiu es proposen unes actuacions concretes:

- **Formació lingüística del personal**

Es proposa difondre sistemàticament entre el personal l'oferta de cursos del CNL de Girona, així com el Servei d'Autoaprenentatge de Català del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa. No és viable elaborar, en aquest cas, un pla de formació específic per a l'empresa, atès el baix nombre de treballadors que té. També cal informar-los dels recursos formatius que es poden trobar a Internet, especialment els específics de llenguatge jurídic. També es proposa difondre el curs de llenguatge jurídic que anualment ofereix el Col·legi d'Advocats de Girona, amb la col·laboració del CNL i de la DGPL, així com els diversos cursos que organitza la Delegació de la Garrotxa d'Òmnium Cultural.

Finalment, es recorda la funció informativa i formativa que té el full *Addenda*, elaborat pel Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona, que, a més de tota l'oferta formativa, inclou informació sobre recursos lingüístics diversos.

- **Millora de la correcció lingüística i estilística dels textos escrits**

A partir de la revisió dels textos esmentats i de l'elaboració dels nous models de documents, i amb l'ajuda de l'informe d'assessorament lingüístic que ja hem mencionat, es pretén que hi hagi una millora dels documents escrits, sobretot en els aspectes de convencions gràfiques, lèxic i fraseologia.

- **Increment de l'ús dels serveis d'assessorament lingüístic**

Es tendirà a difondre i potenciar l'ús del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa, tant pel que fa a consultes puntuals com pel que fa a revisió de nous models de documents.

D'altra banda, es proposa l'adquisició d'eines de suport lingüístic específiques per al sector, així com la consulta sistemàtica de les eines informàtiques a l'abast.

6 Desenvolupament posterior del pla

De les actuacions concretes proposades, n'hi ha de pendents i d'altres ja assolides.

Pel que fa a la formació lingüística del personal, no s'ha dut a terme cap curs. Sí, però, que els socis del despatx tenen l'efectiva voluntat de promoure la formació del personal, i amb aquesta finalitat s'ha plantejat la possibilitat de seguir els cursos en horari laboral, per tal de no carregar les agendes personals. En l'actualitat estem pendents de rebre l'oferta de cursos que s'adaptin a aquestes circumstàncies.

Pel que fa a la millora de la correcció lingüística i estilística dels textos escrits, la revisió i l'informe elaborat per l'equip dirigit per Susagna Sabaté ens han estat de gran ajuda i ens han permès corregir els «vici lingüístics» que hem adquirit en l'ús del llenguatge jurídic escrit. Hem incorporat plantilles que ens ajuden a no cometre els repetits errors que fèiem.

Si bé no hem incrementat l'ús del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa, sí que hem instaurat com a costum la utilització dels correctors de català en tots els nostres textos.

Des de la nostra organització, el pla s'ha vist com una eina útil, i realment hi hem hagut de dedicar molt pocs esforços, tant pel que fa a l'atenció de les persones que l'han dut a terme com pel que fa a la posada en pràctica d'algunes recomanacions.

7 Actuacions posteriors

La previsió és poder continuar aplicant les recomanacions del pla durant el 2003 i posteriorment iniciar un seguit d'actuacions amb una finalitat avaluativa.

Es preveu fer una segona aplicació de l'Indexplà per comparar-la amb la primera i constatar si el grau d'ús del català es manté o, fins i tot, augmenta.

D'altra banda, caldrà fer una nova revisió de la documentació per corregir les desviacions que s'hi hagin pogut produir i introduir-hi les modificacions que es considerin convenientes.

8 Conclusions

En tot cas, és clar que ens trobem davant d'una empresa modèlica en l'aspecte lingüístic, que ens demostra que és possible treballar normalment en català en l'àmbit jurídic i judicial i alhora intentar, encara, millorar la qualitat lingüística, sense perdre, per això, competitivitat.

Sens dubte, Capdevila Advocats és, malauradament, una empresa atípica en el sector pel que fa al tema lingüístic, i així ho afirmen les autores de l'estudi, però ens pot servir d'exemple davant de moltes de les excuses que quasi sempre s'esgrimeixen quan es planteja el tema del català en la justícia.

9 Crèdits

Abans d'acabar, voldria dir que, si bé m'ha tocat a mi, juntament amb el senyor Joan Cañada, presentar-vos aquesta experiència, no he estat pas jo qui ha dirigit l'estudi ni tampoc qui l'ha desenvolupat. Van dur a terme el projecte Laia Castanyer, Victòria Oliva i M. Àngels Vila, alumnes del màster en Lingüística Aplicada que la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació va impartir de 2000 a 2003 i que va dirigir la tècnica del CNL de Girona Susagna Sabaté.